

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 60 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 31. maja 1895.

Politiški oddelek.

Kompromis.

Ta teden so se vršile volitve za mestni zbor ljubljanski in sicer popolnoma mirno, na podlagi sklenenega kompromisa mej obema slovenskima strankama. Z ozirom na nesrečo po potresu v Ljubljani, ko bode treba skupnega delovanja vseh domoljubov, da se obnovi naše mesto, središče Slovenije, sta si obe stranki bratski podali roke. Naš list je vedno zatrjeval, da je le dobre volje treba, pa bode mogoče skupno delovanje obeh strank, in letošnje občinske volitve so pa nam pokazale, da smo mi prav imeli, priznalo se je to od obeh stranij.

Kolikor posnemamo iz jednacih izjav obeh strank, sta obe stranki si izgovorili, da si vsaka pridrži svoja načela. To določilo samo na sebi bi se morda komu malo sumljivo zdelo, kajti ob vsaki priliki bi lahko se vsled te določbe vnel boj. Podobno je neki točki programa koalicije v našem državnem zboru, oni točki, ki onemogočuje uspešno delovanje državnozbornske večine. Upamo pa, da se pri nas ne pokažejo isti slabi nasledki, kakor se kažejo pri koaliciji na Dunaji. Razmere so povse drugačne. Mi smo že večkrat trdili, da se pri nas stranki ne ločita posebno v načelih, temveč je bolj le osebno nasprotje. Seveda tisti, ki znajo dlako cepiti, so pač znali z zavijanjem napravljati navidezna načelna nasprotja. Pri nekateri časniški spretnosti je lahko koga proglasiti za brezverca ali kaj tacega. Upamo pa, da bodo sedaj po sporazumljenji ponehali strasti, da se osebni oziri umaknejo stvarnemu delu. Pri stvarnem delu se pa ni bati nobenih razporov. Seveda drugače bi bilo, ko bi bili nekateri kompromis sklenili le iz osebnih ali strankarskih ozirov, ne pa iz prave skrbi za blagor mesta. Prepričani smo pa, da se to ni zgodilo.

Mi tega tudi ne zahtevamo, da bi v mestnem zboru morda morala vladati idilična mirnost, da celo z veseljem bomo pozdravljali vsako opozicijo, ako bode stvarna.

Opozicija je celo potrebna vsakemu parlamentarnemu zastopu, ker vsled opozicije se stvari temeljiteje in bolj vsestranski presodijo. Koristna je pa opozicija le tako dolgo, dokler je stvarna. Če pa opozicija postane strastna, in se vsemu upira, kar prihaja od večine, brez ozira na to, je li dobro ali slabo, in le skuša motiti stvarno in uspešno delovanje, taka opozicija je pa škodljiva. Žal, da so v mnogih parlamentih take opozicije.

V državnem zboru ima taka opozicija nekaj več zmisla, ker ondu gre za to, da se vrže nepovoljna vlada in je v to včasih treba raznih sredstev, drugače je pa to v deželnih in mestnih zastopih, kjer se vse delovanje ne suče toliko okrog političnih, kakor okrog gospodarskih vprašanj. Že pri volitvah v kake zastope je dobro, da se ne jemlje v poštev le politično prepričanje, temveč tudi zmožnosti za gospodarske stvari.

Mestnega zbora bode čakalo mnogo in težkega dela. Napenjati bode moral vse svoje moči, da obnovi vse naše razrušeno mesto, kajti napačna je misel, da bode že z državno pomočjo vse storjeno. Država bode pač toliko storila, da omogoči našemu mestu, da se zopet opomoči, ako tudi sami vse storimo. Prevelicih nad pa na državo ne smemo staviti, da morda pozneje ne bodemo bridko prevarjeni. Gledati bode pa tudi treba, da se obvaruje naš obrtni in trgovski stan propada. Še mnogo težav čaka mestni zastop, na katere še sedaj nikdo ne misli. Nasledki potresa tudi ne bodo poravnani v enem letu, temveč za to bode treba več let naporenega in marljivega delovanja.

Sklenjeni kompromis se ozira le na mestne volitve, a pričakovati je, da se raztegne tudi na deželnozbornske. Ravno isti uzroki, iz katerih se je sklenil kompromis za mestni zbor, zahtevajo jednako sporazumljenje za bodoče deželnozbornske volitve. Ravno tako kakor v mestnem je treba složnega delovanja v deželnem zboru. Ljubljana je središče naše kronovine in je torej dolžnost vse dežele skrbeti za nje obnovljenje in razcvet tudi deželnemu zastopu. Ko bi propala Ljubljana, bi to čutile vse dežele. Potres pa tudi ni zadel le našega glavnega mesta, temve

tudi velik del dežele. Škoda po deželi je še višji cenjena nego v mestu. Kmetu je pa tudi zelo težko pomagati, ker je že sedaj z davki preobložen, torej bode deželni zbor imel mnogo dela, da pomaga hudo prizadeti deželi. Že sedaj se je bilo deželi boriti z denarnimi težavami, a te težave se bodo v bodoče vsled nezgode, ki je zadela našo deželo na Velikonočno nedeljo, še povekšale. Treba bode torej v deželnem zboru tudi marljivega in skupnega delovanja.

Ker govore isti uzroki za kompromis pri deželno-zbornskih volitvah, je pač pričakovati, da se tedaj tudi sklene. Tedaj se bode pokazalo, če obe stranki pri tem zares odkritosrčno postopati, če je jima zares le blaginja ljubljanskega mesta in kranjske dežele na srci ali ju pa vodijo le strankarski in osebni oziri, kar bi bilo seveda le obžalovati, ker bi to moralo povekšati mejsebojno nezaupanje obeh strank in bi oviralo vsako složno in vspešno delovanje v gospodarsko okrepljenje ponesrečene naše dežele.

Politični pregled.

Državni zbor je odšel zopet na počitnice. Kaj posebnega dosedaj še ni rešil. Razprave o davčnem zakonu so blizu svojemu koncu, a vedno manj upanja je, da se stvar ugodno reši. Pri nekaterih paragrafih se je pokazalo, da niti levičarji niso mej seboj jedini, da celo mej ministri vladajo različna mnenja. Nekateri paragrafi so se morali izročiti zopet odseku, da jih predela. Proračun, ki bi pri rednem gospodarstvu moral biti rešen pred Novem letom, se še sedaj ni rešil v odseku, v zbornici se pa še razpravljati ni začel. Zlasti točka o osnovi dvojezične gimnazije še vedno ni rešena. Koaliranci se je boje lotiti, da se ne razbije koalicija.

Grof Taaffe. — Sedaj, ko je pododsek rešil volilno reformo in tudi poročevalec Rutowski izdelal poročilo, je pričakovati, da se kmalu zjasni položaj. Konservativci Lupul ni glasoval za pododsekovo delo in govori se, da misli velik del konservativnega kluba postaviti se po robu. To bi pa razbilo koalicijo in odstopiti bi najbrž morala sedanja vlada. Govori se, da odstopijo vsi sedanji ministri. Ne ostaneta niti grof Schönborn, niti marki Bacquehem, četudi sta bila v prejšnji Taaffejevi vladi. Prvi postane predsednik upravnemu sodišču, ker grof Belcredi pojde v pokoj, posledni pa namestnik na Štajarskem. Pravosodni minister v novem ministerstvu bode dr. Steinbach. Državni zbor se bode potem razpustil in pri novih volitvah liberalci zgube kacic 30 mandatov. Taaffeju potem ne bode več težko dobiti dvetretjinske večine v državnem zboru. Novica, da se povrne grof Taaffe, je malo neprijetno dirnila nekatere politične kroge.

Schulverein ob veljavo. — Dunajska podružnica nemškega „Schulvereina“ je te dni hotela prirediti veliko slavnost, pri kateri naj bi sodelovala dunajska pevska društva. Slavnost se je pa morala opustiti, ker nobeno društvo ni hotelo sodelovati. Nekatera društva so naravnost izjavila, da ne sodelujejo pri židovski slavnosti. Slavnost se je potem vršila brez petja.

Kalnoky je sicer politično mrtev, a vendar moramo danes še omeniti, da za njim najhuje žalujejo liberalci. On jih je vedno podpiral nasproti grofu Taaffeju v višjih krogih, češ, da zahteva vnanja politika, da imajo Nemci prvenstvo v Avstriji. Tudi Taaffejevo volilno reformo je pomagal prepričati grof Kalnoky. Samo nemškim liberalcem in veleposestnikom bi se to ne bilo posrečilo. Grof Hohenwart bi se ne bil upal postaviti na čelo Taaffejevim nasprotnikom, ko je cesar sam pri-

trdil Taaffejevi volilni reformi, da ni imel v grofu Kalnokyji močnega pomočnika.

Szeles. — Na Madjarskem je veliko veselje, da je francoska policija izpustila napadovalca na Hentzyjev spomenik. Posredoval je madjarski državni poslanec Pazmandy, kateremu so zaradi tega v Budimpešti priredili velike ovacije. Francoska policija se je dala preslepiti, da je Szeles samo politični zločinec. Največja krivda pa zadene ogerska oblastva, ki niso zahtevala hitre izročitve. Še le, ko je bil izpuščen, so naznanila francoski vladi, da je Szeles kriv tudi goljufije in bi se zatorej bil moral izročiti.

Italija. — Te dni vršle so se volitve v poslansko zbornico, pri katerih si je dosedaj vladajoča Crispijeva vladna stranka pridobila veliko večino. Od 508 poslancev, je voljenih dosedaj 326 Crispijevih privržencev, oziroma pristašev sedanje vlade. Ožjih volitev treba je 35, pri katerih upa vlada zopet na novo pridobiti 19 mandatov. Vladna stranka bo torej štela v zbornici 345 pristašev. Socijalistov je dosedaj voljenih 14. Zmaga vlade pa naj nikogar ne moti, češ, to-li priljubljena je. Delalo se je na vse kriplje za zmago, in če vlada pritiska se ve, kaj lahko ob volitvah stori. Le sili se ima lažiliberalna Crispijeva stranka zahvaliti, da bo nadalje gospodarila v Italiji.

Azija. — Razmere v vzhodni Aziji stopajo vedno v kaki novi tir. Kitajci so se ravno pripravljali, da izroče otok Formoso Japoncem, kar se je ta otok proglasil za samostojno republiko. Predsednikom se je volil dosedanji guverner Tang-šing-sung. Umevno je, da se bo prebivalstvo z orožjem uprlo, če bi hoteli Japonci sedaj zasesti Formoso. So li Formožani sami na svojo pest storili ta korak, ni znano, skoro gotovo ima pa tu vmes kaka tuja moč svojo roko; morebiti celo kitajska sama, katera ne mara rada odstopiti Formose Japoncem. Mogoče je pa tudi, da je kaka evropska država s svojim vplivom vmes posegla. Novi predsednik se je baje že naznanil velevlastim. Dvomljivo je pač, da bi se ta nova država vzdržala.

Obrtnija.

Meščansko stavbinsko društvo.

Mej meščani in hišnimi posestniki ljubljanskimi snuje se meščansko stavbinsko društvo. Na podlagi došlih nam poročil konstatujemo, da je zanimanje po mestu za to društvo splošno in da je deležev vže čez 100.000 gld. subskribiranih.

Pripravljalni odbor, kateremu je na čelu predsednik mestne hranilnice gospod Vaso Petričič, razposlal je po posebni okrožnici sledeče vabilo:

Denašnje razmere stolnega mesta Ljubljane zahtevajo mnogo in mnogo stavbenega materijala, zlasti opeke in morebiti tudi stavbenih podjetnikov, ki bi po nizkih cenah gradili nove hiše, stare pa popravljali. Te razmere trajale bodo najmanj pet do deset let.

Z ozirom na to bi bilo prav umestno, da se iz meščanskih krogov, iz krogov hišnih posestnikov, trgovcev, obrtnikov in uradnikov, kakor hitro mogoče ustanovi meščansko stavbeno društvo, registrovana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani v smislu zadružnega zakona z dne 9. aprila 1873. št. 70 drž. zak.

Deleži naj bodo po 100 gld.; vsak deležnik jamči, ker je zadruga le z omejeno zavezo, do visokosti svojih deležev in s svojimi deleži t. j. skupaj do dvojnega zneska